

Toipumisorientaation perusteet

Esa Nordling

10.10..2018

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Tällä hetkellä vahvassa myötätuudessa

- Mielensterveyskuntoutujien osallisuus, kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki
- Positiivinen mielensterveys
- Toipumisorientaation mukainen työote
- Itsemurhien ehkäisyyn etsitään uusia keinoja

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Toipumisorientaatio on ajattelun ja toiminnan viitekehys, missä painottuvat voimavarat, osallisuus, toivo, merkityksellisyys ja positiivinen mielenterveys.

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Mielenterveyskuntoutuksen lähtökohdat eri aikoina (Nordling 2016)

- työ kuntouttaa (1960-luku)
- terapeutin asenne kuntouttaa (1970-luku)
- järjestelmä ja rakenteet kuntouttavat (1980-1995)
- verkostot kuntouttavat (1995→)
- osallisuus kuntouttaa 2010 →
- toipumisorientaatio (recovery) kuntoutuksen perustana

Asiakkaan aseman muutos,
asiakkaan ja työntekijän
välisen suhteen muutos,
käsitys vallasta ja tiedosta
moninaistuvat

14

Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden elämään on usein liittynyt kokemuksia epäonnistumisista ja menetetyistä mahdollisuuksista, mitkä ovat voineet muokata mielikuvia omista vaikuttamismahdollisuuksista ja pärjäämisestä kielteisiksi

- Opittu avuttomuus
- Vieraantuneisuus
- Pessimistinen näkemys tulevaisuudesta
- Motivaatio-ongelmat

Kestävää Kasvua Työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Ulkopuolisuuden tunne, opittu avuttomuus ja motivaatio-ongelmat ovat usein seurausta hoidon ja kuntoutuksen objektisoivista valtasuhteista, jotka on naamioitu...

- vastuukysymyksiin: ”kuka vastaa, jos asiakkaalle tapahtuu jotain ikävää”
- asiakkaan suojeluun: ”estämme häntä tekemästä tyhmyksiä”
- asiakkaan edun ajamiseen: ”tiedämme, mikä hänelle on parasta”

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Teesejä motivaation vahvistumiseksi

- Motivointi ei yleensä johda motivoitumiseen
- Motivoituminen alkaa asiakkaan omista tavoitteista ja kiinnostuksen kohteista
- Onnistumiskokemukset lisäävät halua oppia lisää
- Vertaiskokemukset voivat aktivoida muutoshalun
- Toimintaympäristöllä on joskus suuri vaikutus motivoitumisprosessin käynnistymiseen

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

MITÄ TOIPUMISORIENTAATIOLLA TARKOITETAAN?

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

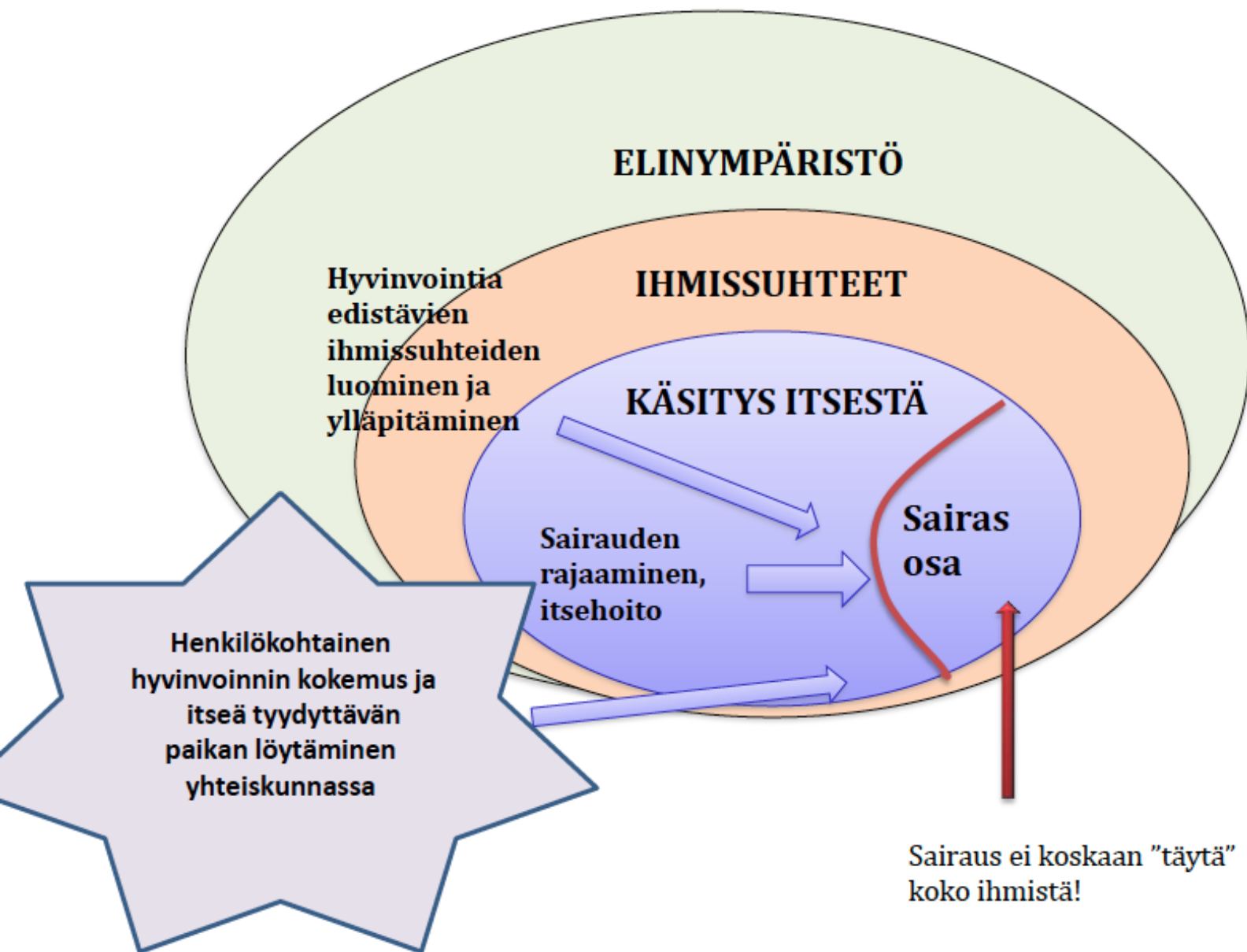
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Toipuminen on käsitteellistetty kolmella tavalla (Le Boutillier ym. 2015)

- 1) Kliininen toipuminen: keskeistä on sairauden oireiden lievittäminen ja psyykkisen tilan vakauttaminen lääkityksen ja riskien hallinnan avulla.
- 2) Toipuminen palveluiden ja organisaatioiden näkökulmasta: keskeisiksi tulevat hallinnolliset ja kustannukselliset päämäärät ja kriteerit, jotka liittyvät palveluista pois siirtymiseen ja palveluihin pääsemiseen.
- 3) Henkilökohtainen toipuminen: Toipumisorientaation mukainen käsitys - henkilön omakohtainen kokemus mielekkäästä, merkityksellisestä ja toivorikkaasta elämästä.

SAIRAUDEN MERKITYKSEN RAJAAMINEN

Toipumiskäsitteen keskeiset teemat (Nowak ym. 2016)

- perustuu 28 skitsofreniaa sairastaneen kokemusasiantuntijan tarinan analyysiin
- kokemusasiantuntijoilla oli keskimäärin 15 vuoden kokemus mielenterveyspalveluista

1. Psykologinen toipuminen (n=16)

- identiteetin muuttuminen
- elämän merkitys ja tarkoitus
- emotionaalinen hyvinvointi
- toipuminen prosessina

2. Sosiaaliset suhteet (n=15)

- kontaktit muihin ihmisiin
- vuorovaikutus muiden kanssa (tunne kumppanuudesta)

Keskävää kasvua ja työtä -ohjelma

EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

3. Hyvinvointistrategiat (n=12), jotka johtavat

- aktiivisuuteen
- terveelliseen elämäntyyliin
- oireiden kanssa pärjäämiseen

4. Toipumisen ymmärtäminen kliinisenä käsitteenä (n=9)

- oireiden puuttuminen
- palaaminen sairautta edeltäneeseen terveydentilaan
- asenteet lääkitystä kohtaan
- sairauteen liittyvien vaikeuksien puuttuminen

5. Tukijärjestelmät (n=5)

- taloudellinen toimeentulo (sis. myös perustarpeiden tyydyttymisen ja asumisen)
- tarpeita vastaava psykiatrinen hoito (sis. myös hoitoon pääsyn ja hoitosuhteen laadukkuuden)

Toipumisorientaatio – kokonaisvaltaisen kuntoutuksen perusta (Pilgrim & McCranie 2013)

Personal journey, which emphasizes the role of the individual's meaningful life.

Therapeutic optimism demands a shift from medical paternalism to a genuine partnership model of service delivery

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Toipumisorientaatio lähtee rakenteiden ja sisällön kritiikistä

Onken et al. 2002:

- Virallinen järjestelmä estää usein toipumisprosessin etenemistä: byrokraattiset rajat ja ohjeet, vääränlaiset käytännöt, palveluiden huono laatu, palveluihin pääsyn vaikeudet
- *Hoidon fokusoituminen bio-psykiatriseen orientaatioon, joka voi jättää huomiotta inhimillisyyden sekä ihmisen psykologiset, sosiaaliset ja henkisyiden tarpeet sekä arkielämässä vaadittavan tuen*

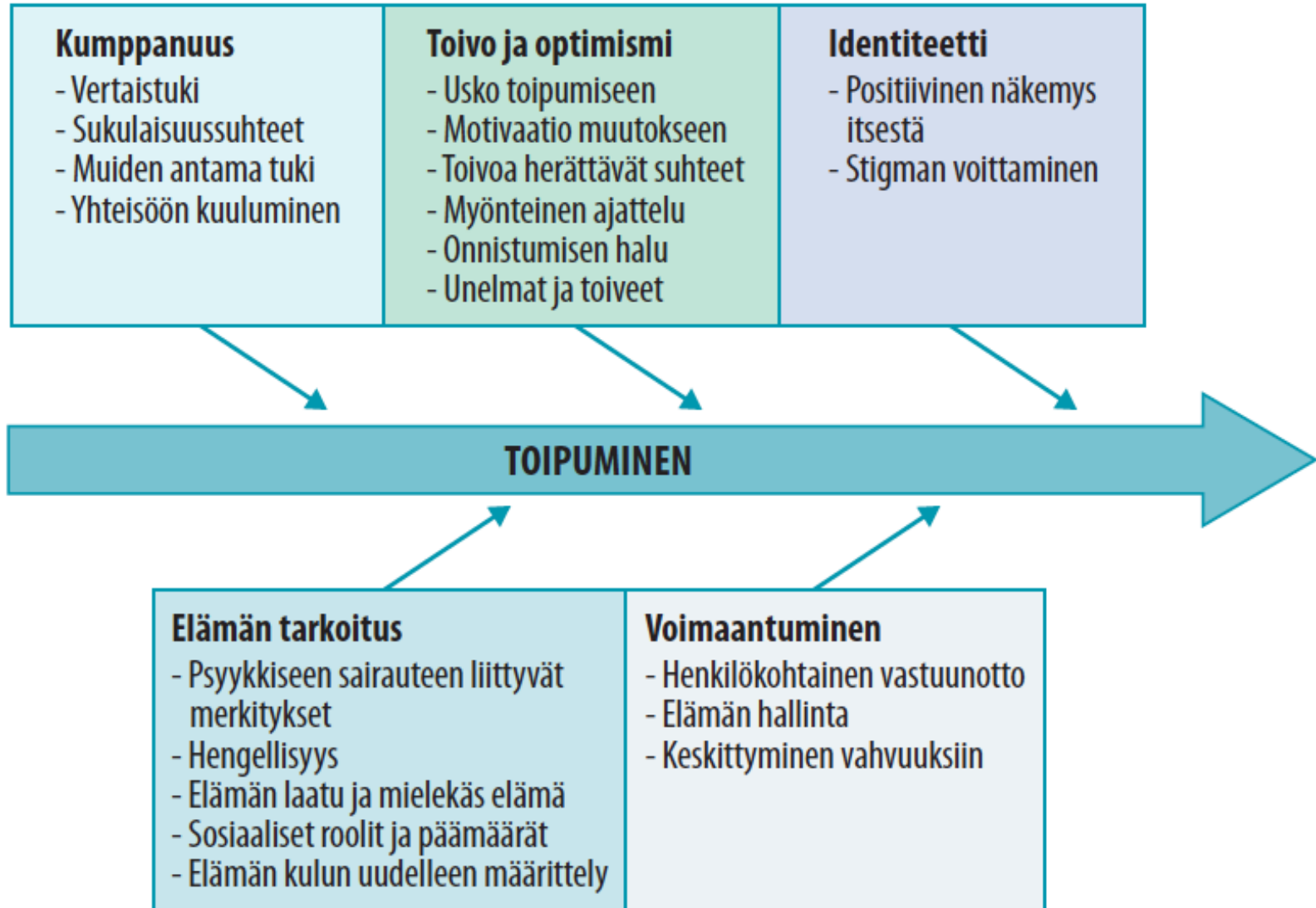
Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Henkilökohtaisen toipumisen prosessit (Leamy ym. 2011)

Ammattilaisten työtettä kuvaavia näkemyksiä perinteisissä ja toipumisorientaation mukaisissa mielenterveyspalveluissa (Slade, 2010)

Perinteisiä mielenterveyspalveluita kuvaavat uskomukset

Toipumisorientaatiota kuvaavat uskomukset

Toimimme jo toipumisorientaation mukaisesti

Toipuminen on matka, ei päämäärä ja olemme matkalla, mutta edessä on vielä pitkä taival.

Toipuminen alkaa psyykkisen sairauden tunnistamisesta

Toipuminen alkaa minuuden tunteen takaisin saamisesta

Tehtävänä on diagnosoida tai muodostaa käsitys psyykkisen sairauden luonteesta ja sen jälkeen tarjota sopivia hoitoja tai interventioita

Tehtävänä on tukea henkilöä hänen matkallaan kohti merkityksellisempää ja nautinnollisempaa elämää

<p>Ensisijainen roolini asiakastyössä on olla asiantuntija</p>	<p>Ensisijainen roolini asiakastyössä on olla valmentaja tai mentori</p>
<p>Velvollisuuteni on puuttua asiakkaan asioihin</p>	<p>On joitakin pakollisia asioita, jotka on huomioitava, mutta pyrin välttämään, etteivät omat suunnitelmani saa dominoivaa asemaa yhteistyössä</p>
<p>Minä päätän, milloin pakkotoimet ovat välttämättömiä</p>	<p>Käytän erilaisia lähestymistapoja ja neuvottelumahdollisuuksia pakkotoimien välttämiseksi</p>
<p>Ammattihenkilöstön ja asiakkaiden välillä on perustavaa laatua oleva ero. He ovat psyykkisesti sairaita. Me emme ole.</p>	<p>Ammattihenkilöstö ja asiakkaat on pohjimmiltaan samanlaisia. Yritämme elää merkityksellistä ja nautinnollista elämään.</p>
<p>On parempi pysyä vaii, jos minulla on omakohtaisia kokemuksia mielenterveysongelmista.</p>	<p>Omista vahvuuksista ja haavoittuvuudesta puhuminen henkilöstölle ja asiakkaille on positiivinen voimavara.</p>

PÄIVI RISSANEN 2015: SAIRASTUMISEN JA KUNTOUTUMISEN VAIHEET

Sairastumisen tausta

Traumaattiset
kokemukset
Lukihäiriö
Itsetunto-ongelmat

Leimautumisen pelko

Normaalistaminen
Ongelmien kieltäminen,
häpeä, oireiden
piilottelu
Avun hakeminen
”yleis”palveluista
Aiemman identiteetin
säilyttämisyritykset

Romahdus

Sairastumisen
myöntämisen pakko
Ensimmäinen
psykiatrinen hoito,
diagnoosi
Pakkointegraatiot
Identiteetin muutos
psykiatriseksi
potilaaksi

Sairaaseen roolin vakiintuminen

Sairaalakierre
Avohoitokokeilujen
epäonnistumiset
Pohjakokemusta kohti
vievät hoitoyritykset
Potilaan identiteetin
vahvistuminen

Romakkaniemi 2017

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Pohjakokemus

Toivottomaksi
tapaukseksi
Pitkäaikaisosastolle
Vaikeat psyykkiset
oireet
Vahva
toivottomuuden tunne
Potilaan identiteetin
syveneminen

Käänne

Seuraus
pohjakokemuksesta
Potilaan roolin
purkautuminen
Kuntoutumisen
prosessin
käynnistyminen
Hoidon
hyödyntäminen
Todellisuuteen
havahtuminen
Toivon herääminen
Kuntoutujan
identiteetti

Uuden identiteetin rakennus

Uudet roolit
(opiskelu,
vertaisohjaaja)
Avohoito
Psykoteraapia
Toivon ja epäuskon
vaihtelu

Uusi tehtävä ja paikka yhteiskunnassa

Identiteetin ja roolien
muutos
Uudet sosiaaliset
suhteet
Hoitokontaktien
päättymisen
Tilalle normaalit
tunteet ja tavallinen
elämä

Asumis- ja elinympäristöllä on merkitystä voimavarojen aktivoitumisen kannalta

- Ympäristö, jossa ihmiset elävät, ohjaa tekemään asioita, jotka ovat yhdenmukaisia ympäristön odotusten kanssa
 - Sairaalaympäristö vahvistaa potilaan roolia.
 - Eläminen ympäristössä, jossa päihteiden käyttö on yleistä, normalisoi päihteiden käytön arkipäivään kuuluvaksi.
 - Asuminen alueella, jossa elää paljon syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia henkilöitä, vahvistaa syrjäytymisen prosesseja myös yksilötasolla.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- Voimavarojen löytyminen tapahtuu helpoimmin arkisissa elämän olosuhteissa, missä rooli odotukset tukevat normaalia, ei sairausmallin, mukaista toimintaa.

→ Asuminen normaalisuutta tukevassa asuinympäristössä, lähellä erilaisia palveluita ja sosiaalisia virikkeitä

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Taitoresurssit

- Toipumisorientaatiossa vahvuuksien ja taitojen näkyväksi tekeminen on tärkeä osa työtettä.
- Tämä tapahtuu vuorovaikutuksen kautta niin, että keskusteluissa käsitellään näitä teemoja konkreettisten kysymysten avulla:
 - missä asioissa olet osaava ja taitava
 - mitä arvostat itsessäsi
 - mitä henkilöt, jotka tuntevat sinut, arvostavat sinussa
 - mitä olet hoidon/kuntoutuksen aikana oppinut itsestäsi
 - miten itsessäsi arvostamasi asiat ja taitosi ovat auttaneet sinua aikaisemmin jne?

Keskittyy kasvuun ja työhön -ohjelma
Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Tiedolliset resurssit

- Sairauden hallintaan liittyvien ja toipumista edistävien tiedollisten resurssien lisäämisellä, psykoedukaatiolla, on keskeinen osa toipumisorientaation mukaisessa työtöteessa.
- On tärkeää, että asiakkaat sisäistävät tiedon siitä, että yleisin syy psyykkisen sairauden oireiden pahenemiseen ja toistuviin sairaalahoitoihin on psyykenlääkityksen laiminlyönti tai lääkityksen käyttö vastoin ohjeita.
- Sisäistäminen edellyttää paitsi omakohtaisten kokemusten käsittelemistä, niin myös asiallisten ja ymmärrettävien vastausten saamista niihin kysymyksiin, joita joskus pitkäaikainenkin lääkkeiden käyttö herättää.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- Tiedon saaminen stressin ja psyykkisen voinnin yhteyksistä auttaa elämän suunnittelussa ja liiallista stressiä aiheuttavien tilanteiden välttämisessä.
- Psyykkisen sairauden hallintaan liittyvien menetelmien ja tekniikoiden käytön oppimisesta on suuri hyöty.
- On tärkeää, että tiedollisten resurssien lisääminen tapahtuu niin, että tieto annetaan sellaisella tavalla ja siinä muodossa, että se on omaksuttavissa ja ymmärrettävissä.
- Varsinkin skitsofreniaa sairastavien henkilöiden kohdalla mahdollisten kognitiivisten puutteiden uuden tiedon omaksumista vaikeuttava vaikutus on pidettävä mielessä.

Kestävä... ja työtä-ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Osallisuus ja sen vahvistaminen

- Osallisuuden kokemus tarkoittaa kuulumista tai liittymistä sellaiseen ryhmään tai toimintaan, missä tulee hyväksytyksi ja ymmärretyksi tai jossa voi jakaa omia kokemuksiaan tai tunteitaan.
- Osallisuuteen liittyy yhteyden luominen ja säilyttäminen ihmisiin, toimintoihin tai asioihin, joita pitää itselle merkityksellisinä.
- Osallisuus tarkoittaa myös yhteyttä tarvittaviin palveluihin sekä mahdollisuutta osallistua itselle tärkeistä asioista päättämiseen
- Jos näitä yhteyksiä ei ole, on syrjäytymisen vaara suuri.

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- Toipumisorientaation mukaisella työotteella pyritään vahvistamaan asiakkaan osallisuutta:
 - kartoittamalla ja aktivoimalla selviytymisen kannalta keskeisiä sosiaalisia verkostoja
 - lisäämällä vertaistuen saannin tai antamisen mahdollisuuksia
 - vahvistamalla asiakkaan vaikuttamismahdollisuuksia hänen tarvitsemiensa palveluiden muotoihin ja sisältöihin sekä
 - virittämällä asiakkaan kiinnostusta erilaisia kansalaistoiminnan muotoja kohtaan
- Toipumisprosessin kannalta erityisen tärkeä asema on vertaistuella ja kokemusasiantuntijatoiminnalla, koska niiden kautta voivat todentua monet osallisuuden muodot

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Toipumisprosessi

Osallisuus:

- vastuunotto omista päätöksistä ja hoidosta
- Mukana olo itselle merkityksellisissä asioissa – mielekäs tekeminen

Tieto:

- Sairauden ja oireiden hallintakeinot
- Psykoedukaatio

Toipuminen

Toivo ja optimismi:

- Vertaistuki ja positiiviset mallit
- Omat selviytymiskokemukset
- Haaveet

Elämäntyytyväisyys:

- Ihmissuhteet
- Asuminen
- Palveluohjaus: tarvittava apu saatavilla

Toipumisorientaatiossa integroituvat monet teorit

- **Humanistinen psykologia** (esim. Maslowin tarveteoria)
- **Eksistentialismi** (esim. Franklin logoterapia)
- **Kognitiivisen psykologian teorit** (esim. Seligman, Beck, Bandura, Kobasa, Rotter)
- **Sosiaalinen konstruktioismi**: Todellisuus on aina sosiaalinen ja kielellinen rakennelma kokemuksistamme
- **Itseohjautuvuusteoria** (Deci & Ryan): Autonomia, kompetenssi, yhteisöllisyys
- **Salutogeneesi**: Terveiden edistämisen teorit (esim. Antonovskyn koherenssi –teoria) ja positiivisen mielenterveyden käsite

Kesätyövoimaa ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Positiivinen mielenterveys (Suvisaari & Nordling 2016)

- Tarkoittaa mielen hyvinvointia → psyykkiset vahvuudet ja kyvyt, jotka muodostavat ihmisen voimavarat
- Toiveikkuus
- Tunne siitä, että on hyödyllinen
- Kyky käsitellä ongelmia
- Kyky tehdä itseä koskevia päätöksiä
- Kyky tuntea läheisyyttä muihin ihmisiin

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Mielenterveyden kahden jatkumon malli (Appelqvist-Schmidlechner ym. 2016)

- Hylkää ajatuksen, jossa mielenterveys ja mielenterveyden häiriö ovat saman jatkumon vastakkaisia päiviä
- Perustuu näkemykseen, minkä mukaan mielen hyvin- ja pahoinvointi ovat kaksi erillistä ulottuvuutta → mielenterveys ei ole vain mielenterveyshäiriön puuttumista

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Esimerkiksi:

- skitsofreniaa sairastava henkilö voi runsaista harhaoireista huolimatta kokea onnellisuutta, elämän mielekkyyttä ja läheisyyttä muihin ihmisiin

Toisaalta...

- psykiatrisesti arvioituna terve, mutta työuupumuksesta kärsivä henkilö voi kokea olevansa onneton, heikosti motivoitunut ja yksin pärjäämään joutuva

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Positiivisen mielenterveyden mittari WEMWBS (Warwick-Edinburgh mental well-being scale).

Mittarin pitkässä versiossa on 14 väittämää ja lyhyessä 7 (*-merkki).

Alla on esitetty joitakin väittämiä tunteista ja ajatuksista. Merkitse jokaisen väittämän kohdalla rasti siihen ruutuun, mikä parhaiten kuvaa kokemuksiasi viimeisen kahden viikon aikana.

Väittämät	En koskaan	Harvoin	Silloin tällöin	Usein	Koko ajan
Olen tuntenut itseni toiveikkaaksi tulevaisuuden suhteen (*)	1	2	3	4	5
Olen tuntenut itseni hyödylliseksi (*)	1	2	3	4	5
Olen tuntenut itseni rentoutuneeksi (*)	1	2	3	4	5
Olen ollut kiinnostunut muista ihmisistä	1	2	3	4	5
Minulla on ollut paljon energiaa	1	2	3	4	5
Olen käsitellyt ongelmia hyvin (*)	1	2	3	4	5
Olen ajatellut selkeästi (*)	1	2	3	4	5
Olen ollut tyytyväinen itseeni	1	2	3	4	5
Olen tuntenut läheisyyttä toisiin ihmisiin (*)	1	2	3	4	5
Olen tuntenut oloni itsevarmaksi	1	2	3	4	5
Olen kyennyt tekemään omia päätöksiä asioista (*)	1	2	3	4	5
Minusta on tuntunut, että minua rakastetaan	1	2	3	4	5
Olen ollut kiinnostunut uusista asioista	1	2	3	4	5
Olen ollut hyvällä tuulella	1	2	3	4	5

Toipumisorientaatiota estäviä ja sitä vahvistavia tekijöitä

(Piat & Lal, 2012; Shera & Ramon, 2013; Drake & Whitley, 2014; Kidd, McKenzie & Virdee, 2014; Davies & Gray, 2015; Khoury & Rodriguez Del Barrio, 2015)

Estävät tekijät

- Ammattilaisten vähättelevä asenne toipumisorientaatiota kohtaan
- Ammattilaisten pessimistinen asenne asiakkaan toipumismahdollisuuksia kohtaan
- Toipumis-käsitteeseen liittyvät erilaiset tulkinnat
- Ammattilaisten tyytymättömyys työhönsä
- Asiakkaan vahvasti sisäistämä psyykkisesti sairaan henkilön identiteetti

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Estävät tekijät (jatk.)

- Laitososastojen fyysisten tilojen epätarkoituksenmukaisuus potilaiden tarpeisiin nähden
- Oman kodin puute
- Sosiaalisten verkostojen ja yhteyksien puute
- Paternalistiset toimintamallit
- Pakon käyttö
- Huono johtaminen
- Byrokraattiset käytännöt ja rakenteet
- Organisaation suorituskeskeinen toimintapradigma
- Leimaavat asenteet sekä yhteiskunnassa että palveluissa
- Kuntoutumisen retoriikka: toimintaperiaatteet eivät siirry käytännöiksi

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vahvistavat tekijät

- Tasa-arvoinen, kunnioitusta ja arvostusta välittävä vuorovaikutussuhde ammattilaisten ja asiakkaiden kesken
- Toipumisorientaatiota koskevan tutkimustiedon hyödyntäminen
- Kansalaisuuden tukeminen - hyvinvoinnin ja elämänlaadun korostaminen
- Valinnanmahdollisuudet, itsemäärääminen
- Asiakkaiden työllistymisen tarpeitaan ja voimavarojaan vastaaviin työtehtäviin
- Toivoa ja luottamusta välittävä ja ylläpitävä toiminta
- Palveluiden käyttäjien oikeuksien ajaminen, eettinen kestävyys
- Asiantuntijavallan uudelleen ymmärtäminen
- Jaettu päätöksenteko, informoitu valinta

Vahvistavat tekijät kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vahvistavat tekijät (jatk.)

- Kokemusasiantuntijuuden uudet paikat ja yhteistyö kokemusasiantuntijoiden kanssa
- Asiakkaiden mukana oleminen kehittämistyössä
- Kuntoutumiskeskus: koulutus ja kurssit
- Vertaistuen laajentaminen, vertaistyöntekijöiden käyttö
- Validoituja työvälineitä ja indikaattoreita toipumisen seurantaan ja arviointiin

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kysymyksiä toipumisorientaation itsearviointiin avuksi (Shepherd 2008)

- 1) Autoinko asiakasta tunnistamaan ja priorisoimaan oman toipumisensa tavoitteita (ei ammattilaisten tavoitteita)?
- 2) Toinko esille luottamukseni asiakkaan olemassa oleviin vahvuuksiin hänen pyrkiessään tavoitteisiinsa?
- 3) Annoinko sellaisia omiin tai asiakkaiden kokemuksiin liittyviä esimerkkejä, mitkä herättävät ja vahvistavat toivoa?
- 4) Toinko esille sen, että vaikka tulevaisuus on epävarma ja takaiskuja voi sattua, niin siitä huolimatta itsemäärittelyjen tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista – annoinko tukea toivon ja positiivisten odotusten ylläpitämiseksi?

5) Kannustinko asiakasta mielenterveysongelmien itsehallintaan antamalla tietoa, vahvistamalla olemassa olevia hallintastrategioita jne.?

6) Kuuntelinko asiakkaan toiveita terapeuttisten interventioiden suhteen ja osoitinko hänelle sen, että olin kuunnellut?

7) Ilmaisinko kunnioittavan asenteeni asiakasta kohtaan ja toinko esille haluni tasavertaiseen kumppanuuteen yhdessä työskenneltäessä?

8) Toinko esille sen, että olen valmis sitoutumaan asiakkaan auttamiseen, jotta asiakas voi saavuttaa tavoitteensa?

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

9) Kiinnitinkö erityistä huomiota sellaisten tavoitteiden tärkeyteen, jotka ohjaavat asiakasta perinteisestä sairaan roolista auttamaan muita?

10) Huomioinko tavoitteiden saavuttamiseksi muita kuin mielenterveyteen liittyviä oleellisia voimavaroja, kuten ystäviä, kontakteja, organisaatioita?

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Mitä toipumisorientaatio ei tarkoita?

- Ammatillisen asiantuntijuuden väheksymistä
- Kapea-alaista konsumerismia: ”Asiakas on aina oikeassa”
- Relapsien ihannoitua vrt. antipsykiatria

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Käytännössä toipumisorientaatio edellyttää...

- luottamuksellisen yhteistyösuhteen luomista
- asiakkaan tukemista omien tarpeiden, päämäärien, unelmien ja tulevaisuuden suunnitelmien löytämisessä ja niiden huomioimista hoidon ja kuntoutuksen sisällöissä
- toipumisorientaatiota tukevan ja rakentavan organisaatiokulttuurin olemassa oloa
- kansalaisoikeuksien ja sosiaalisen inklusion edistämistä: mahdollisuus osallistua ja kuulua erilaisiin yhteisöihin

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Mikä muuttuu toipumisorientaation myötä?

- Asiakkaiden vastuu hoidostaan ja elämästään vahvistuu myönteisellä tavalla
- Hoito- ja kuntoutus monipuolistuu: kokemuksellisuutta ja vertaisuutta hyödynnetään vahvemmin → kokemustieto synnyttää teoreettista tietoa, mikä syventää eri tieteenalojen teoriapohjaa → professioiden koulutusohjelmat uudistuvat → ammattitaito paranee
- Ihmisoikeudet toteutuvat paremmin, pakon käyttö hoidossa vähenee → avun hakemisen kynnys laskee → paremmat hoitotulokset pienemmillä kustannuksilla
- Stigma heikkenee
- Potilasyhdistysten ja –järjestöjen vaikutusvalta lisääntyy

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Uutta kohti!

